

102/3
KISWAHILI
FASIHI
JULAI/AGOSTI-2014
MUDA : Saa 2½

MTIHANI WA TATHMINI YA PAMOJA YA KAUNTI NDOGO RACHUONYO KUSINI

Hati ya Kuhitimu Elimu ya Sekondari Kenya. (K.C.S.E)

102/3
Kiswahili
Fasihi
Saa : 2½

MAAGIZO:

- 1) Jibu maswal **Manne** pekee.
- 2) Swali la **kwanza** ni la **Lazima**.
- 3) Maswali hayo mengine matatu yachaguliwe kutoka sehemu nnez ilizobaki, yaani; Tamthilia, Ushairi, Riwaya na Fasihisimulizi.
- 4) Usijibu maswali **Mawili** kutoka **Sehemu moja**.
- 5) Maswali yote yajibiwe kwa lugha ya Kiswahili

Karatasi hii inakurasa 4 zilizopigwa chapa. Watahiniwa ni lazima waangalie kama kurasa zote za karatasi hii zimepigwa chapa sawasawa na kuwa maswali yote yamo.

SEHEMU YA A : HADITHI FUPI
DAMU NYEUSI YA HADITHI NYINGINE.

Swali la lazima

1. Ndoa ni asasi inayokumbwa na changamoto kadhaa katika Jamii ya leo. Jadili ukweli wa kauli hii kwa kurejelea hadithi zifuatazo : (al.20)
  - (a) Mke wangu
  - (b) Maeko
  - (c) Mwana wa Darubini
  - (d) Maskini Babu yangu

SEHEMU YA B : TAMTHILIA
MSTAHIKI MEYA: Timothy Arege.

Jibu swali la 2 au la 3

2. Tamthilia ya **Mstahiki Meya** inasawiri Picha halisi ya mataifa mengi barani Afrika. Dhihirisha. (al.20)
3. “Wakisubiri ugonjwa nao utasubiri ? ”
  - (a) Fafanua muktadha wa dondoo hili. (al. 4)
  - (b) Tambua kwa kutolea mifano tamathali mbili za usemi zinazojitokeza katika dondo hili. (al. 4)
  - (c) Eleza sifa na umuhimu wa mzungumzaji katika dondoo hili. (al.12)

SEHEMU YA C : RIWAYA
KIDAGAA KIMEMWOZEA: Ken Walibora

Jibu swali la 4 au la 5

4. Asasi ya ndoa katika riwaya ya **Kidagaa Kimemwozea** inakabiliwa na changamoto nyingi fafanua. (al. 20)
5. “Ndio, Mtu hujikuna ajipatapo. Sina hela za nauli wala za chumba cha kulala”
  - (a) Eleza muktadha wa maneno haya. (ala. 4)
  - (b) Ni masaibu gani mengine yaliyomkumba msemaji wa maneno haya ? (ala. 10)
  - (c) Fafanua sifa zozote **nne** za msemewa. (al. 4)
  - (d) Eleza maudhui yanayojitokeza katika dondoo hili (ala. 2)

SEHEMU YA D : FASIHI SIMULIZI

6. (a)Maigizo ni nini ? (ala. 2)
  - (b) Eleza aina **mbili** kuu za maigizo (al. 2)
  - (c) Eleza sifa zozote **nne** za maigizo (al.8)
  - (d) Fafanua majukumu ya tamasha za maigizo nchini Kenya. (ala. 8)

SEHEMU YA E : USHAIRI

7. Soma shairi lifuatalo kisha ujibu maswali yanayofuatia.

1. Sina ni kukosekana, si kuwa ni ubahili,
Watu hutarajiana, kupana zao fadhili,
Kiwapo chapatikana, chenye kuzidi shughuli,
Sina si kuwa bahili, sina ni kukosekana.

2. Iwapo mwenzio hana, cha ziada kukujali,
Ndipo anenapo sina, kukuafu yako hali,
Usidhani ni hiyana, chake kuwa hakubali,
Sina si kuwa bahili, sina ni kukosekana.
3. Yapasa kukumbukana, tuishipo mbali mbali,
Kila mtu jambo yuna, limtialo thakili,
Akawa ni mwenye dhana, la kesho kulikabili,
Sina si kuwa bahili, sina ni kukosekana.
4. Na pindi anapoona, tarehe mno i mbali,
Na katika muawana, punje ya rasilimali,
Nyumbani kiwa hakuna, kukupa rntu muhali,
Sina si kuwa bahili, sina ni kukosekana.
5. Kutaka ungekazana, nasaha na tafadhali.
Endapo hana namna. mwenzio lile na hili
Bora ni kuombeana, Mungu awape sahali
Sina si kuwa bahili, sina ni kukosekana.
6. Wajua watu hupana, kiasi cha kuhimili,
Mioyo kukunjuana, imani kuwa kamili.
Akwambaye leo sina, kesho kweli takujali,
Sina si kuwa bahili, sina ni kukosekana.
7. Hasa munaopendana. pendo lisotamthili,
Kichache na zaidana. furahani na madhili
Daima mwaambatana. leo ni gani ajili,
Sina si kuwa babil, sina ni kukosekana.

Maswali

1. Lipe shairi hili kichwa mwafaka. (al. 2)
2. Taja na ueleze bahari **mbili** zinazojitokeza katika shairi hili. (al.4)
3. Eleza umbo la shairi hili. (al. 4)
4. Andika ubeti wa 6 kwa lugha nathari (ala.4)
5. Taja mifano **mitatu** ya maneno ambayo yameandikwa kishairi na kisha uyandike kisanifu. (al. 3)
6. Eleza maana ya msamiati ufuatao kama ulivtotumiwa katika shairi
- (a) Bahili (al 1)
- (b) Fadhili (al.1)
- (c) Thakili (al.1)

8. *Soma shairi kisha ujibu maswali yanayofuatia.*

Mgomba umelala chini hauna faida tena
Baada ya kukatwa na kufanya kazi
Wa bustani kwa kusita
Watoto, kwa wasi wasi wanasubiri wakati wao
Watoto hakuna kitu
Isipokuwa upepo fulani wenye huzuni
Unaotikisa majani na kutoa sauti ya kilio

Hivyo ndivyo ufalme wa mitara uliyvo
Mti wa mji umelala chini hauna faida tena
Baada ya kukatwa na wafanyakazi
Wa bustani kwa kusita
Chumbani hakuna kitu
Isipokuwa upepo fulani wenye huzuni utingishao
Wenye hila waliozunguka kitanda na kulia
Machozi yenye Matumaini ya piga.
Mbiu ya hatari ya magomvi nyumbani.

M ago mvi
Kati ya wanawake
Magomvi
Kati ya watoto kwa ajili ya vitu na uongozi
Ole! Milki ya 'Lexanda imekwisha!

Vidonda vya ukoma visofunikwa
Ambavyo kwa muda mrefu vilifichana
Sasa viko nje kufyonzwa nzi kila aina
Na vinanuka vibaya
Lakini inzi kila mara hufyonza wakifikiri
Nani watamwambukiza.

Maswali

- a) Lipe shairi hili kichwa mwafaka (al. 2)
- b) Taja wahusika wanaojitokeza katika shairi (al.2)
- c) Yataje mambo **manne** yanayotendeka baada ya mgomba kuka twa (al.4)
- d) Tambua sifa zozote **nne** zinazokifanya kifungu hiki kuwa shairi. (al. 4)
- e) Onyesha kwa tafsiri mbinu ya lugha ya uandishi katika shairi hili ukiondoa mifano mwafaka (al. 4)
- f) Andika methali **tatu** zinazoweza kurejelewa katika shairi hili. (al.3)
- g) Kwa kutolea mifano taja na ufafanue mbinu **mbili** za Uhuru wa ushairi katika shairi hili (al. 4)
- h) Eleza maana ya mafungu yafuatayo yaliyotumiwa kama mafumbo katika shairi (al.2)
  - i) Vidonda vya ukoma
  - ii) Mti wa mji umelala chini